

УДК 336.1

І.В. Литвинчук, к.е.н., доц.
Житомирський державний технологічний університет

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ БЮДЖЕТНОГО КОНТРОЛЮ

Обґрунтовано теоретичні положення сутності бюджетного контролю на місцевому рівні та запропоновано практичне вирішення проблеми щодо трактування економічної сутності даної категорії через зв'язок з іншими фінансовими категоріями.

Ключові слова: бюджетний контроль.

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку бюджетних відносин, коли світові кризові явища негативно впливають на процеси формування і виконання бюджетів усіх рівнів, досить гостро постає питання бюджетного контролю та виникає нагальна потреба удосконалення процесу управління бюджетними ресурсами, тобто забезпечення їх цільового, більш раціонального та ефективного використання. Дієва система бюджетного контролю є запорукою високого рівня бюджетної безпеки. Необхідно враховувати, що кошти місцевих бюджетів є головним джерелом фінансування місцевих програм, тобто матеріальною основою соціально-економічного розвитку регіонів. А тому питання бюджетного контролю на місцевому рівні є важливим як на практичному, так і на теоретичному рівнях.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні та практичні аспекти організації бюджетного контролю досліджуються в наукових працях таких вчених, як М.Ф. Базаясь, П.Ю. Буряк, О.Д. Василик, О.П. Гетманець, Н.Г. Виговська, Е.А. Вознесенський, І.К. Дрозд, Б.А. Карпінський, В.Д. Чернадчук, І.В. Грицюк, Ю.І. Осадчий, К.В. Павлюк, В.Ф. Піхоцький, В.В. Сопко, І.Б. Стефанюк, Б.Ф. Усач, В.О. Шевчук, С.О. Шохін та ін. Однак зауважимо, що в сучасній науковій літературі розглядаються лише ключові аспекти організації бюджетного контролю на сучасному етапі, а питання формування та використання коштів місцевих бюджетів торкаються фрагментарно.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад визначення економічної сутності бюджетного контролю та його взаємозв'язку з іншими фінансовими категоріями.

Викладення основного матеріалу. Бюджетний контроль є видом фінансового контролю, а тому виникає потреба, насамперед, в усвідомленні сутності фінансового контролю. Це також зумовлено тим, що фінансовий контроль є родовою ознакою у визначенні поняття бюджетного контролю.

Фінансовий контроль в своєму значенні об'єднує дві складові: «фінанси» і «контроль», тому з метою визначення сутності фінансового контролю проаналізуємо підходи провідних науковців до трактування цих двох категорій.

Так, Ф.Ю. Нейман в історичному розвитку змісту терміна «фінанси», починаючи з середніх віків, розрізняє чотири нашарування. Спочатку даний термін використовувався переважно для позначення грошових платежів, частково й інших майнових задовольень, а також самого предмета платежу чи задоволення.

Друге нашарування з'являється з XIII–XIV ст. – термін «фінанси» отримує значення чогось поганого: хитрощів, обману, підступності, експлуатації, лихварства. Лише в XVIII ст. це значення повністю зникає.

Третє нашарування виникає ще у XII ст. й існує до цього часу: під «фінансами» розуміють державні доходи та видатки, державне господарство.

Нарешті, в останні часи – і це четверте нашарування – під «фінансами» розуміють доходи та видатки, господарство не тільки власне держави, але й усіх інших «публічних» («політичних», «примусових») союзів (місцеві, внутрішньодержавні та міждержавні) [4].

Якщо друге нашарування повністю зникло, то три інші збереглися – не лише третє та четверте, але й перше, яке останнім часом отримало навіть особливо велике поширення.

На сучасному етапі фінанси як економічна категорія являють собою сукупність розподільчих відносин з приводу створення та використання доходів і фондів фінансових ресурсів, які обслуговують рух вартості валового внутрішнього продукту на всіх стадіях відтворювального процесу та опосередковуються рухом грошових потоків між суб'єктами цих відносин з метою задоволення суспільних інтересів і потреб. Будучи інструментом формування та використання грошових доходів, фінанси об'єктивно виконують розподільчу, регулюючу та контрольну функції, відображають хід розподільчого

процесу. Вони відіграють важливе значення в процесі відтворення та вирішення соціальних завдань держави.

Отже, фінанси – це відносини, що пов'язані з формуванням і використанням централізованих і децентралізованих фондів держави, а головним централізованим фондом держави є бюджет.

Таким чином, для чіткого розуміння сутності бюджетного контролю потрібно врахувати й основні підходи щодо визначення поняття «бюджет».

Бюджет – надзвичайно складна та багатогранна категорія. Тому серед науковців відсутній єдиний підхід щодо тлумачення його змісту, ролі та місця у системі фінансових відносин. Проаналізувавши широку гаму поглядів стосовно трактування категорії «бюджет» в сучасних вітчизняній і зарубіжній літературах, можна дійти висновку, що бюджет, як економічну категорію, доцільно розглядати з трьох позицій:

- 1) за економічним змістом;
- 2) за матеріальним змістом;
- 3) за формою прояву.

За економічним змістом, бюджет можна розглядати як складну систему фінансових відносин, що виникають між державою, з одного боку, та фізичними і юридичними особами – з іншого, з приводу формування й використання централізованого фонду грошових ресурсів, призначеного для забезпечення виконання функцій і завдань загальнодержавного масштабу.

За матеріальним змістом, бюджет доцільно розглядати як централізований фінансовий фонд держави, який за кількісними параметрами відповідає сумі фактично мобілізованих і проведених державним казначейством джерел доходів та джерел фінансування.

За формою прояву, бюджет – основний фінансовий план держави, в якому відображають надходження й видатки державного апарату та місцевих органів влади.

Отже, визначивши основний зміст понять «фінанси» та «бюджет» необхідно з'ясувати суть поняття «контроль».

У наукових дослідженнях, присвячених з'ясуванню сутності контролю, можна виділити чотири напрями. Підходи щодо трактування поняття контролю будемо відразу трансформувати в площину фінансової сфери, тобто в розрізі кожного підходу будемо розглядати фінансовий та

бюджетний контроль, оскільки сутність фінансів і бюджету як економічної категорії визначена вище.

Перший напрям представлений у роботах авторів, які досліджують фінансовий контроль як сферу або форму управлінської діяльності органів державного та фінансового управління. В цьому контексті зауважимо, що контроль є самостійною функцією управління, особливим видом діяльності, який характеризується цільовою спрямованістю, відокремленим характером та однорідністю змісту.

У деяких роботах фінансовий контроль визначається як особлива стадія управлінського циклу, що відповідає поділу управлінської діяльності на три функціонально-логічні стадії:

- 1) управлінське рішення;
- 2) контроль і перевірка виконання;
- 3) оцінка результатів.

Тобто, контроль є самостійною стадією управління. Будь-які відносини, особливо економічні, що організуються державою, супроводжуються управлінськими функціями. Якщо фінансовий контроль розглядати щодо кожного конкретного управлінського рішення, то він є стадією управлінського циклу.

Таким чином, бюджетний контроль, згідно з даним підходом, можна визначити як одну із стадій бюджетного процесу, пов'язану з реалізацією управлінських рішень щодо складання, розгляду, затвердження та виконання бюджетів усіх рівнів.

Другий напрям розглядається у працях з кібернетики. Фінансовий контроль розглядається як форма зворотного зв'язку, за допомогою якого керуюча система отримує необхідну інформацію про дійсний стан керованого об'єкта та виконання управлінських рішень.

Кібернетичний підхід до контролю запропонований в монографії С.В. Івахненкова [6]. Дійсно, в контролі як функції управління яскраво проявляється його інформаційна сутність. Контроль дозволяє отримати оперативну інформацію, що об'єктивно відображає стан справ на підконтрольних об'єктах, відповідність їх діяльності програмі; виявити недоліки у змісті рішень, що приймаються, організації їх виконання, способах і засобах їх реалізації. Однак в даному випадку прихильники такого підходу роблять своєрідний «інформаційний ухил» у розумінні сутності контролю.

Згідно з даним підходом, виходить, що на державному і, відповідно, місцевому рівнях задаються конкретні бюджетні

параметри, а саме прогнозні показники доходів і видатків на певний період, а бюджетний контроль як форма зворотного зв'язку дозволяє визначити рівень їх фактичного виконання та ефективність використання бюджетних коштів взагалі.

Згідно з третім напрямом, фінансовий контроль ототожнюється з регулярною перевіркою дотримання фінансового законодавства, виявленням відповідних порушень. Таке трактування контролю відображає правову концепцію його сутності, оскільки зводить контроль лише до способу забезпечення законності, тобто до перевірки дотримання правових норм. Дане тлумачення є доволі вузьким, оскільки не враховує активного впливу контролю на більш раціональне використання ресурсів, усунення перепон на шляху оптимального функціонування різних ланок управління.

Таким чином, в юридичній літературі фінансовий контроль – це перевірка законності та доцільності дій в галузі утворення, розподілу та використання грошових фондів держави та муніципальних утворень з метою ефективного соціально-економічного розвитку держави та її регіонів.

А отже, бюджетний контроль являє собою сукупність заходів, спрямованих на перевірку дотримання учасниками бюджетного процесу бюджетно-правових норм.

Четвертий напрям ототожнює фінансовий контроль з контрольним процесом, сукупністю контрольних дій та операцій, що відповідає технології проведення контролю, але не розкриває в достатньому ступені його економічну сутність.

У більшості радянських наукових джерел фінансовий контроль визначався як одна з ланок, форм, галузей контролю за суспільним відтворенням і розподілом грошових коштів.

Досить часто фінансовий контроль того часу визначався як форма контролю «рублем» за всіма стадіями розширеного відтворення. Аналогічно сьогодні фінансовий контроль в економічній літературі часто невиправдано визначають як «контроль гривнею». Однак фінансовий контроль, який здійснюється державою та недержавними органами контролю, реалізується за допомогою фінансових інструментів та економічних категорій (ціна, кредит, прибуток, заробітна плата), що зумовлені товарно-грошовими відносинами.

Зважаючи на панування державної форми власності, визначення фінансового контролю соціалістичної доби пов'язані виключно з

державним контролем. Це пояснюється тим, що фінансовий контроль завжди впливає з сутності влади та держави. В умовах планово-директивної економіки в Україні переважав державний фінансовий контроль з боку державних органів влади і управління, відділень Державного банку СРСР і спеціально створених контролюючих структур за рухом грошових фондів всіх економічних суб'єктів. В умовах розвитку ринкової економіки в Україні поняття, зміст і методи контролю значно змінюються відповідно до зміни ролі держави в економіці.

Характерним напрямом фінансової наукової думки при соціалізмі та в перехідний період є також ототожнення фінансового контролю з контрольною функцією фінансів. Цей підхід є в певній мірі необґрунтованим, оскільки в цьому контексті необхідно розрізняти базисні та надбудовні відносини.

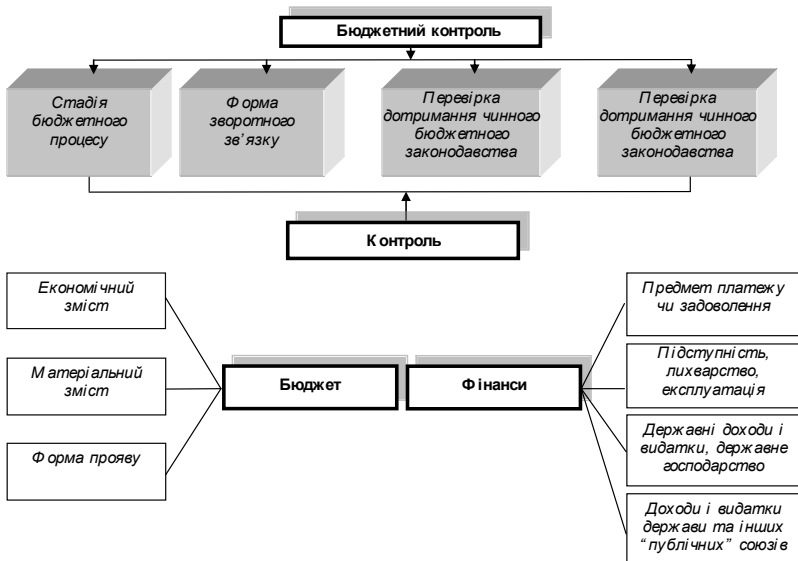
Базисні відбивають дію контрольної функції фінансів, а надбудовні – практичну реалізацію контрольної функції, тобто фінансовий контроль. Тому однозначно трактувати поняття «фінансовий контроль» та «контрольна функція фінансів» є недоцільним.

Згідно з чинним законодавством України, фінансовий контроль – це контроль за використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, оборотних та інших активів, правильністю визначення потреби в бюджетних коштах та взяття зобов'язань, ефективним використанням коштів і майна, станом і достовірністю бухгалтерського обліку і фінансової звітності в міністерствах та інших органах виконавчої влади, в державних фондах, у бюджетних установах і у суб'єктів господарювання державного сектора економіки, а також на підприємствах і в організаціях, які отримують (отримували в періоді, який перевіряється) кошти з бюджетів усіх рівнів та державних фондів або використовують (використовували у періоді, який перевіряється) державне чи комунальне майно, виконання місцевих бюджетів, розроблення пропозицій щодо усунення виявлених недоліків і порушень та запобігання їм у подальшому.

Узагальнивши концептуальні підходи щодо трактування суті фінансового контролю, визначимо фінансовий контроль як сукупність видів, форм, методів спостереження та перевірки законності і доцільності формування, розподілу та використання доходу і фондів фінансових

ресурсів у процесі створення валового внутрішнього продукту на всіх стадіях відтворювального процесу.

Бюджетний контроль тісно пов'язаний з фінансовим контролем і фактично є різновидом останнього, проте повністю ототожнювати та використовувати термін «фінансовий контроль» замість «бюджетний контроль», як інколи це можна побачити в науковій та навчальній літературі, не варто. Оскільки об'єкт, суб'єкти, завдання та методи бюджетного контролю є значно вужчими, ніж аналогічні елементи фінансового контролю, тому термін «бюджетний контроль» має повне право на самостійне існування та використання при характеристиці механізму функціонування бюджетної системи. Узагальнена схема щодо визначення сутності бюджетного контролю в розрізі таких економічних категорій, як «фінанси», «бюджет» та «контроль» відображена на рисунку 1.

Рис. 1. Узагальнення підходів до трактування бюджетного контролю

Бюджетний контроль повинен використовуватись там і тоді, де функціонують бюджетні відносини. Головною метою бюджетного

контролю є забезпечення законності бюджетної діяльності, тобто контроль за дотриманням бюджетного законодавства всіма учасниками бюджетних відносин.

На сучасному етапі термін «бюджетний контроль» не застосовується в бюджетному законодавстві, як правило, у Бюджетному кодексі України використовуються терміни: «фінансовий контроль», «контроль за дотриманням бюджетного законодавства», «внутрішній контроль», «зовнішній контроль» тощо, під якими, власне, і розуміється бюджетний контроль.

В інших нормативно-правових актах бюджетного законодавства у переважній більшості випадків застосовують термін «фінансовий контроль», трактуючи його у вузькому значенні як контроль за дотриманням бюджетного законодавства.

У юридичній літературі бюджетний контроль трактується як:

1) вид фінансового контролю, який здійснюється в процесі складання, розгляду, затвердження та виконання бюджету;

2) врегульована нормами бюджетного права система ревізійно-правових заходів, спрямованих на перевірку законності та доцільності здійснюваної бюджетної діяльності;

3) діяльність уповноважених органів державної влади, яка спрямована на забезпечення законності, фінансової дисципліни та раціональності в ході формування, розподілу і використання коштів державного й місцевих бюджетів з метою ефективного соціально-економічного розвитку держави.

Сутність бюджетного контролю полягає у перевірці дотримання чинного законодавства у бюджетній сфері та запобіганню правопорушень встановленого порядку надходження та витрачання коштів державного й місцевих бюджетів.

Таким чином, урегульована правовими нормами процедура бюджетного контролю розглядається як особливі правовідносини між контролюючими та підконтрольними суб'єктами, в результаті яких у контролюючого суб'єкта виникає право контролювати діяльність учасників бюджетного процесу, насамперед з позиції законності та правильності їх діяльності, а в разі виявлення будь-яких відхилень вживати заходів з метою їх усунення. Надалі під бюджетними правовідносинами ми будемо розуміти бюджетні правовідносини саме з позиції контролю. Слід зазначити, що у сучасних умовах дослідження бюджетних правовідносин та їх видів набуває значного як теоретичного, так і практичного значення.

Дана тенденція обумовлена тим, що в межах бюджетних правовідносин здійснюється діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування, яка спрямована на формування й виконання державного й місцевих бюджетів.

У практичній площині це забезпечить науковий підхід до вибору форм і методів правового регулювання бюджетних правовідносин, зокрема дозволить вдосконалити існуючий механізм здійснення бюджетного контролю на всіх рівнях бюджетної системи.

Отже, визначаючи бюджетний контроль як певну систему бюджетних правовідносин, розглянемо ряд специфічних ознак, яких він набуває, а саме:

1. Бюджетні правовідносини мають функціональне призначення, тобто існують унаслідок і з приводу регулювання бюджетної системи держави, в процесі зарахування, розподілу, перерозподілу та використання бюджетних коштів, виконання встановлених законодавством показників бюджетів, а також є засобом забезпечення дотримання приписів бюджетного законодавства.

2. За правовим статусом суб'єкти бюджетних правовідносин поділяються на дві групи: перша група суб'єкти, уповноважені чинним законодавством на здійснення контролю за дотриманням приписів цього ж законодавства (повноваження на здійснення бюджетного контролю, повноваження давати вказівки і рекомендації щодо усунення виявлених порушень бюджетного законодавства і негативних наслідків, повноваження на застосування заходів за порушення бюджетного законодавства, повноваження на розробку рекомендацій превентивного характеру); друга група – суб'єкти, зобов'язані здійснювати певні дії відповідно до бюджетного законодавства (головні розпорядники, розпорядники та одержувачі бюджетних коштів). Однак потрібно враховувати той факт, що окремі суб'єкти в одних бюджетних правовідносинах можуть бути як уповноваженими, так і зобов'язаними суб'єктами.

3. У бюджетних правовідносинах індивідуалізуються суб'єкти, на яких поширюється дія бюджетного законодавства, тобто абстрактні суб'єктивні бюджетні права й обов'язки переходять в площину правового статусу конкретних суб'єктів, а це, в свою чергу, дозволяє використовувати заходи державного примусу, стягнення та інші правові санкції за порушення бюджетного законодавства, у зв'язку з невиконанням чи

неналежним виконанням суб'єктами бюджетних правовідносин своїх обов'язків.

4. Під об'єктом бюджетних правовідносин розуміють результати дій учасників бюджетного процесу. Формальним об'єктом бюджетних правовідносин є показники виконання державного і місцевих бюджетів, але оскільки вони або регламентують процес формування, розподілу, перерозподілу і використання бюджетних коштів, або ж відображають результативність їх використання, тому як об'єкт бюджетних правовідносин можна виокремити бюджетний процес.

В економічній літературі поняття бюджетного контролю трактується по-різному. Наприклад, О.Василик визначає бюджетний контроль як один із видів фінансового контролю, що здійснюється в процесі складання, розгляду, затвердження і виконання бюджетів.

Як зазначає Л.Сафонова, бюджетний контроль – це складова фінансового контролю, де об'єктивною основою є контрольна функція фінансів, тобто це сукупність заходів, які проводять державні органи і які пов'язані з перевіркою законності, доцільності та ефективності утворення, розподілу і використання грошових фондів держави і місцевих органів самоврядування.

Цю думку продовжує група авторів під редакцією В.Федосова, які вважають, що «бюджетний контроль являє собою систему заходів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, спрямованих на забезпечення законності дій учасників бюджетного процесу під час складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджетів і звітування про їх виконання з використанням специфічних форм і методів їх організації» [3].

Також, за одним із підходів бюджетний контроль трактують як контроль взагалі за грошовими коштами, що перерозподіляються через бюджетну систему, так і як контроль за рухом фінансових потоків у межах бюджетної системи.

Узагальнена схема елементів системи бюджетного контролю відображена на рисунку 2.

Рис. 2. Елементи системи бюджетного контролю

Проаналізувавши та узагальнивши згадані визначення, вважаємо, що бюджетний контроль – це система заходів, які здійснюються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування з метою забезпечення законності дій учасників бюджетного процесу під час складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, що складають бюджетну систему України, внесення змін у разі необхідності та під час підготовки й затвердження звітів про їх виконання.

Таким чином, систему бюджетного контролю можна уявити у вигляді сукупності таких елементів:

1) суб'єкти бюджетного контролю – це суб'єкти контролю, до яких відносяться як контролюючі суб'єкти (уповноважені бюджетним законодавством на здійснення контролю за дотриманням приписів цього ж законодавства органи, перелік яких наведено у Бюджетному кодексі України), так і підконтрольні суб'єкти (юридичні особи, які зобов'язані здійснювати певні дії, наприклад, щодо витрачання коштів Державного чи місцевих бюджетів);

2) об'єкт контролю – реальна діяльність учасників бюджетного процесу щодо здійснення дій, передбачених бюджетним законодавством, тобто це є власне бюджетні правовідносини;

3) предмет контролю – встановлені бюджетним законодавством показники бюджету;

4) методи контролю – це сукупність прийомів і способів дослідження відповідності бюджетному законодавству складання, розгляду, затвердження і виконання державного й місцевих бюджетів та визначення рівня цільового використання бюджетних коштів;

5) процес контролю – це процес реалізації послідовних дій щодо попередження та виявлення правопорушень бюджетного законодавства учасниками бюджетного процесу в результаті виконання ними своїх завдань;

6) узагальнення та реалізація результатів контролю – це процес формування підсумкових висновків про фактичне виконання державного й місцевих бюджетів і практичних рекомендацій щодо усунення виявлених недоліків, які оформлюються письмово відповідними актами.

Бюджетний контроль є видом фінансового, а тому принципи, на яких базується фінансовий контроль можна спроектувати і на його види. Отже, до основних принципів бюджетного контролю належать:

1) принцип законності, об'єктивності, поєднання державних, регіональних і приватних інтересів;

2) принцип розподілу контрольних повноважень, який передбачає розмежування функцій ініціювання та виконання бюджетного контролю між суб'єктами;

3) принцип повноти охоплення об'єктів контролем, який досягається внаслідок суцільного відстеження або вибіркової перевірки певних сегментів підконтрольних об'єктів;

4) принцип достовірності фактичної інформації, дотримання якого забезпечує її відповідність реальним фінансовим ресурсам, процесам і результатам діяльності, що відображає ця інформація;

5) принцип збалансованості контрольних дій, який передбачає узгодженість їх внутрішньої та зовнішньої спрямованостей і забезпечує рівновагу фінансового контролю;

6) принцип превентивності контрольних дій, завдяки якому досягається завчасне здійснення контролю з метою запобігання виникненню істотних відхилень фактичного здійснення бюджетного процесу від встановлених норм;

7) принцип самодостатності системи контролю, що передбачає наявність такого складу елементів контролюючої системи, який забезпечує ефективність її функціонування й розвитку;

8) принцип ефективності, що передбачає пристосованість системи бюджетного контролю до особливостей виконання державного й місцевих бюджетів і залежить від повноти виконання контролюючими суб'єктами таких основних вимог:

- контроль має здійснюватися безперервно, регулярно й систематично;
- бути своєчасним за терміном здійснення, якісним і повним щодо охоплення об'єктів контролю;
- бути оперативним, дієвим, гласним і різнобічним;

9) принцип відповідальності, який передбачає відповідальність контролюючих суб'єктів за ефективність функціонування системи бюджетного контролю та інших учасників бюджетного процесу за наслідки контрольних дій.

Висновки. За результатами вивчення теоретичних основ економічної сутності бюджетного контролю на місцевому рівні, можна зробити такі висновки. Отже, бюджетний контроль – це складна система бюджетних правовідносин між учасниками бюджетного процесу з приводу розгляду, затвердження та виконання бюджетів всіх рівнів відповідно до встановлених чинним бюджетним законодавством норм.

Сутність і призначення бюджетного контролю як виду фінансового, полягає у:

- 1) спостереженні з боку уповноважених бюджетним законодавством органів за функціонуванням підконтрольного об'єкта,

тобто за відповідністю існуючих реальних бюджетних правовідносин приписам бюджетного законодавства;

2) отриманні об'єктивної та достовірної інформації щодо стану законності дій на всіх стадіях бюджетного процесу та дотримання бюджетної дисципліни;

3) здійсненні заходів щодо попередження та усунення порушень законодавства та бюджетної дисципліни;

4) виявленні умов та причин, що сприяють порушенням норм чинного бюджетного законодавства;

5) проведенні заходів щодо притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні вимог законодавства та бюджетної дисципліни.

У перспективі проаналізуємо вітчизняну систему бюджетного контролю та основні тенденції розвитку контролю за виконанням місцевих бюджетів на сучасному етапі, що дозволить виявити основні проблемні аспекти в системі бюджетного контролю та розглянути можливі шляхи їх вирішення, обґрунтування яких є актуальним напрямом подальших досліджень.

Список використаної літератури:

1. Бюджетний кодекс України № 2456- VI від 8 липня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2456-17&p=1306587409245128>.
2. *Капаєва Л.М.* Фінансове право : навч. посібник / *Л.М. Капаєва, М.С. Лях*. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 248 с.
3. *Лопушняк Г.* Бюджетний контроль в Україні: теоретико-проблемні аспекти / *Г.Лопушняк* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vldau/APK/2009/files/09lgsapa.pdf.
4. *Нечай А.А.* Правові проблеми регулювання публічних витатків у державі 2005 р. : дис. ... д.ю.н. : за спеціальністю 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / *А.А. Нечай*. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2005

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://studrada.com.ua/content/211-поняттяпублічних-фінансів-та-його-еволюція?page=2>.
5. *Римарська Н.І.* Суть та значення поняття бюджет як економічної категорії у ринковій економіці / *Н.І. Римарська, М.В. Корягін* // Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского / Серия «Экономика и управление». – 2011. – Т. 24 (63). – № 2. – С. 155–160 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/UZTNU_econ/2011_2/Rymarska.pdf.
  6. *Удачина І.М.* Фінансовий контроль за виконанням місцевих бюджетів: теоретичні аспекти / *І.М. Удачина* // Вісник ЖДТУ. – 2011. – №1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nbu.gov.ua/portal/Soc.../88.pdf.
  7. *Чернадчук В.Д.* Бюджетний контроль: поняття та сутність / *В.Д. Чернадчук* // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 11. – С. 74–76.
  8. *Чернадчук В.Д.* Бюджетні правовідносини в Україні: поняття, класифікація та особливості структури : монографія / *В.Д. Чернадчук*. – Суми : «Університетська книга», 2011. – 172 с. [Електронний ресурс] Режим доступу : http://www.uabs.edu.ua/images/stories/docs/K_CPD/Chernadchuk_m_02.pdf.
  9. *Чернадчук В.Д.* Стан та перспективи розвитку бюджетних правовідносин в Україні : монографія / *В.Д. Чернадчук*. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. – 456 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uabs.edu.ua/images/stories/docs/K_CPD/Chernadchuk_m_01.pdf.
  10. *Шашкевич О.Л.* Етимологія, сутність та призначення державного фінансового контролю / *О.Л. Шашкевич*. – 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Management/2009_647/94.pdf.

ЛИТВИНЧУК Ірина Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

– теорія, практика та методологія управління доходами та видатками місцевих бюджетів.

Тел.: 378–482.

E-mail: liv252007@rambler.ru.

Стаття надійшла до редакції 22.10.2013